YTTRANDE

Datum	Dnr
2026-10-23	R 57-2026

Justitieombudsmannen
Mattias Almqvist

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

Yttrande över betänkandet Nya nätbrott och andra åtgärder för genomförandet av direktivet om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer (SOU 2026:34)

(Ju2026/01507)

Sammanfattning

Jag har synpunkter på utredningens avvägningar i fråga om de inskränkningar i yttrande- och informationsfriheten som förslaget om kriminalisering av könsbaserat näthat innebär (avsnitt 11.2.6). Inskränkningarna och förslagets proportionalitet bör analyseras ytterligare i den fortsatta beredningen.

Jag har också övergripande synpunkter på förslaget om en ny lag om avlägsnande av material med anknytning till vissa nätbrott (avsnitt 12.1). Jag hänvisar i den delen till JO:s remissyttrande i augusti 2022 över betänkandet EU:s förordning om terrorisminnehåll på internet.

Könsbaserat näthat kriminaliseras (avsnitt 11.2.6)

Förslaget innebär att det straffbara området för yttranden utvidgas med en begränsning av yttrande- och informationsfriheten som följd. Det ställer höga krav på att bestämmelsens tillämpningsområde är förutsebart och att inskränkningen i nämnda grundlagsskyddade opinionsfriheter är väl avvägd.

Mina synpunkter gäller framför allt den delen av förslaget som avser uttryck för missaktning, som anges utgöra den nedre gränsen för straffansvaret. Direktivet kräver kriminalisering av offentlig uppmaning till våld eller hat på grund av kön. Utredningen har, med bestämmelsen om hets mot folkgrupp som förebild, valt att i stället låta straffansvaret omfatta bl.a. uttryck för missaktning.

Enligt utredningen omfattar missaktningsrekvisitet förtal och smädelser men också andra kränkande omdömen, såsom förlöjliganden, och även indirekta uttryck för missaktning. Mot bakgrund av att förslaget innebär en begränsning av yttrande- och informationsfriheten anser jag att det behöver analyseras tydligare hur detta straffbara område förhåller sig till direktivets krav på kriminalisering av uppmaning till hat och varför den valda avgränsningen enligt förslaget är

nödvändig och proportionerlig. Att motsvarande rekvisit används i bestämmelsen om hets mot folkgrupp är enligt min mening inte i sig tillräckligt för den bedömningen.

En central fråga är vidare hur straffbara uttryck för missaktning ska skiljas från tillåtna yttranden i exempelvis diskussioner om jämställdhet och könsroller. Utredningen har framhållit att det måste finnas ett utrymme för att inom ramen för en saklig diskussion både framföra och bemöta påståenden som kan uppfattas som nedvärderande av ett visst kön. Jag anser att gränsen mellan straffbar missaktning och tillåtna yttranden behöver belysas närmare i den fortsatta beredningen.

Förslaget innebär dessutom att det för straffansvar inte krävs spridning till allmänheten. Även uttalanden och meddelanden i mer begränsade kretsar kan omfattas. Behovet av och proportionaliteten i även denna utvidgning i förhållande till direktivets krav, bör enligt min mening analyseras ytterligare.

En ny lag om avlägsnande av material med anknytning till vissa nätbrott ska införas (avsnitt 12.1)

Den föreslagna lagen om avlägsnande av nätbrottsinnehåll har utformats på liknande sätt som bl.a. TCO-förordningen och TCO-lagen. I sitt remissvar över SOU 2022:18, EU:s förordning om terrorisminnehåll på internet, konstaterade JO att TCO-förordningen kommer att ställa stora krav på den behöriga myndigheten att göra kvalificerade rättsliga bedömningar på kort tid. JO framhöll vidare att den behöriga myndigheten kommer att ha en mycket viktig uppgift att värna bl.a. skyddet för yttrande- och informationsfriheten i regeringsformen och att det därför var nödvändigt att säkerställa att myndigheten har den kompetens som krävs för uppgiften. (Se JO:s yttrande den 12 augusti 2022, dnr R 30-2022.)

Jag anser att dessa synpunkter gör sig gällande även beträffande nu aktuellt lagförslag. Behovet av att snabbt avlägsna nätbrottsinnehåll får inte medföra att kraven på en omsorgsfull rättslig prövning eftersätts. Det är därför angeläget att säkerställa att den behöriga myndigheten, som enligt utredningen bör vara Polismyndigheten, har tillräcklig kompetens och förutsättningar i övrigt som behövs för detta.

Yttrandet har beslutats av JO Mattias Almqvist. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Rättssakkunniga Anna Sundström har föredragit ärendet och byråchefen Nils Västberg har deltagit i beredningen.